

University of Groningen

De bijdrage van praktijkonderzoek aan de kwaliteit van aanstaande leraren basisonderwijs
van Katwijk, Lidewij; Jansen, Ellen; van Veen, Klaas

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

van Katwijk, L., Jansen, E., & van Veen, K. (2015). *De bijdrage van praktijkonderzoek aan de kwaliteit van aanstaande leraren basisonderwijs*. Postersessie gepresenteerd op Onderwijs Research Dagen 2015 (ORD), Leiden, Netherlands.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

De bijdrage van praktijkonderzoek aan de kwaliteit van aanstaande leraren basisonderwijs

Onderzoeksdoel en beoogd resultaat

De centrale vraag in dit onderzoek is: Wat is de bijdrage van praktijkonderzoek aan de professionele ontwikkeling van aanstaande leraren basisonderwijs?

Beoogd resultaat is inzicht in de relatie tussen kwaliteit van praktijkonderzoek en het pedagogisch didactisch handelen van leraren basisonderwijs in opleiding. Toetsing van het onderzoekend handelen in de praktijk zou een extra dimensie kunnen geven aan de beoordeling van aanstaande leraren. De invloed van het curriculum van verschillende Pabo's en de capaciteiten van opleiders op de betekenisverlening van praktijkonderzoek worden als mogelijk verklarende factoren voor de uitkomsten onderzocht.

Dit promotieonderzoek beoogt een bijdrage te leveren aan de verhoging van de kwaliteit en betekenis van onderzoeksonderwijs en -begeleiding op de opleiding leraar basisonderwijs.

Theoretisch kader

De afgelopen jaren is er binnen het HBO-onderwijs steeds meer aandacht gekomen voor praktijkonderzoek. Het zelf (praktijk)onderzoek doen wordt gezien als een adequate manier om HBO-eindkwalificaties mee aan te tonen (HBO-raad, 2009) ook binnen de opleiding voor leraar basisonderwijs. Dit praktijkonderzoek vindt plaats naar aanleiding van vragen uit de eigen onderwijspraktijk, is systematisch uitgevoerd en gericht op verbetering van deze praktijk (Donk & van Laanen, 2012). Hoewel praktijkonderzoek gezien wordt als een professionele leerstrategie (Bolhuis, 2012), blijkt uit onderzoek dat veel studenten een negatieve connotatie aan (het doen van) onderzoek overhouden, terwijl het ook vrijwel nooit leidt tot vernieuwde resultaten, grote inzichten of de beoogde onderzoeksgerichte houding (Zwart, van Veen en Meirink, 2012). Desalniettemin worden vooral de doelen met betrekking tot de onderzoekende houding door veel opleidingen als waardevol gezien ter bevordering van een leven lang leren. Van der Rijst (2009) komt tot zes kenmerken van een onderzoekende houding: willen weten, willen begrijpen, willen innoveren, kritisch willen zijn, willen bereiken en willen delen. Windmuller (2012) stelt dat deze houdingsaspecten te gebruiken zijn als kenmerken voor leraren met een 'extended professionalism'. Op welke manier de onderzoekende houding bekrachtigd en beoordeeld wordt in de opleiding voor leraar basisonderwijs is niet altijd even duidelijk. Van der Steen en Peters (2014) concluderen in hun onderzoek dat aandacht voor dagelijks onderzoekend handelen in professionalisering- en opleidingstrajecten van belang is.

In het hier gepresenteerde onderzoek zal gebruik gemaakt worden van een checklist 'Onderzoekend handelen', die tot stand is gekomen op basis van onderzoek van Imants et al (2010), Korthagen (1999) en Kelchtermans (2009).

Onderzoeksmethode

Het promotieonderzoek bestaat uit drie deelstudies:

In deelstudie 1 wordt de relatie tussen kwaliteit van praktijkonderzoek, onderzoekend handelen en pedagogisch didactisch handelen onderzocht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van beoordelingen van de opleiding, de eerder genoemde checklist 'Onderzoekend handelen' en de ICALT-observatielijst voor pedagogisch didactisch handelen, ontwikkeld door van der Grift et al (2011).

In deelstudie 2 worden beschreven onderzoekslijnen uit verschillende Pabo-curricula met elkaar vergeleken en afgezet tegen de gemeten en ervaren leeropbrengst van studenten. Het curriculummodel van van den Akker (2003) zal hierbij als uitgangspunt gebruikt worden. De checklist 'Onderzoekend handelen' zal ook hierbij worden ingezet.

Deelstudie 3 zal gaan over de rol van lerarenopleiders in de betekenisverlening van praktijkonderzoek. Bij deze deelstudie is de onderzoeksmethode nog niet geheel uitgewerkt, maar zal kwalitatief van aard zijn.

In alle deelstudies zal gebruik gemaakt worden van een vragenlijst met betrekking tot de perceptie van praktijkonderzoek bij studenten, mentoren en opleiders.

Wetenschappelijke betekenis

Het praktijkonderzoek door studenten in de eindfase van hun opleiding wordt verondersteld een persoonlijke leeropbrengst op te leveren; zowel inhoudelijk als onderzoekstechnisch. Naar deze veronderstelde opbrengsten is nog geen onderzoek gedaan. In dit promotieonderzoek zal worden gefocust op wat de bijdrage van het zelf doen van onderzoek is aan het professioneel vakmanschap van aanstaande leraren, meer specifiek het pedagogisch didactisch handelen in de klas. Ook over het effect van een leerlijn praktijkonderzoek op de Pabo is nog geen wetenschappelijk werk verschenen.

Literatuur

Akker, J.J.H. van den. (2003). Curriculum perspectives: an introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper & U. Hameyer (Eds.). *Curriculum landscape and trends*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Bolhuis, S. (2012). Onderzoek in lerarenopleidingen: welk onderzoek waarom? *Onderzoek in de school ter discussie: doelen, criteria en dilemma's*, 46 – 61. Leiden: ICLON / Expertisecentrum leren van docenten.

Donk, C. van der, & Lanen, B. van. (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum, Nederland: Coutinho.

Grift, W. van der, Wal, M. van der, Torenbeek, M. (2011). Ontwikkeling in de pedagogisch didactische vaardigheid van leraren in het basisonderwijs. *Pedagogische studiën vol:88 iss:6 pg:416 -433*

HBO-raad (2009). *Kwaliteit als opdracht*. Den Haag.

Imants, J., Veen, K. van, Pelzer, B., Nijveldt, M. & Steen, J. van der (2010). Onderzoeksgelateerde activiteiten in het dagelijks werk van leraren. *Pedagogische studiën (87)* 272-287.

Kelchtermans, G. (2009). Who I am in how I teach is the message: Self-understanding, vulnerability and reflection. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 15(2), 257-272. doi:10.1080/13540600902875332

Korthagen, F. (1999). Linking reflection and technical competence: the logbook as an instrument in teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 22, 191-207.

Rijst, R.M. van der. (2009). *The research-teaching nexus in the sciences: scientific research dispositions and teaching practice*. Dissertatie. Universiteit Leiden, Leiden, Nederland.

Steen, J. van der, & Peters, M. (2014). Onderzoekend handelen in de dagelijkse praktijk van leraren en docenten. In: *Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 35 (1), 71 – 84.

Windmuller, I. (2012). *Versterking van de professionaliteit van de leraar basisonderwijs*. Proefschrift. Heerlen: Open Universiteit.

Zwart, R., Veen, K. van, & Meirink, J. (Ed.). (2012). *Onderzoek in de school ter discussie: doelen, criteria en dilemma's*. Leiden: ICLON/Expertisecentrum leren van docenten.